

Anmeldelse:

J.P. Morgans usynlige hånd

Susie J. Paks bog "Gentlemen Bankers – The World of J.P. Morgan" viser, hvordan indsigt i sociale relationer kan være med til at forklare økonomisk magt. Bogen har fokus på tre generationer af J.P. Morgan-bankdirektører, der fra begyndelsen af det tyvende århundrede frem til mellemkrigstiden jonglerede med "andre folks penge". De benyttede, ifølge Susie J. Pak, nepotisme, antisemitisme, racediskrimination og patriotisme som værktøjerne til at monopolisere den amerikanske økonomi og styrede landets finansielle dagsorden gennem en hemmelig "money trust". Spørgsmålet er, om bogen enten fortæller en vigtig flig af kapitalismens historie gennem kortlægningen af J.P. Morgan-imperiets sociale og finansielle relationer. Eller om den blot tilfører nuancer til kapitalisters motiver.

J. Pierpont Morgan, søn af bankens grundlægger, benægtede til sin død eksistensen af en kontrollerende, korrupt "money trust". En anklage, som for første gang blev fremsat i 1912 under Pujo-høringerne, som efterforskede korruption i den amerikanske finansielle elite i perioden efter "panikken" i 1907. Selvom høringerne afslørede, at mere end 22 mia. dollar blev kontrolleret gennem 341 bestyrelsesposter i 112 virksomheder, som alle var direkte tilknyttet til J.P. Morgans syndikater, benægtede J. Pierpont Morgan, at han på nogen måde kontrollerede den amerikanske økonomi.

På sin vis var benægtelsen ingen løgn, idet J. Pierpont Morgan i den grad anerkendte tillid som et fundamentalt princip i bankforretninger, men aldrig, ifølge ham selv, som et middel til at skabe profit. Susie J. Pak forsøger at bevise det modsatte; at banken netop spekulerede i at manipulere med tillid for at skabe mest mulig profit og magt gennem diskriminering af bestemte sociale grupper og racer.

Bogen udfolder et af J. Pierpont Morgans mest kendte citater fra Pujo-høringerne. På spørgsmålet, om ikke handelskreditter primært er baseret på enten kapital eller ejendom, svarer Morgan: "No sir, The first thing is character. Money cannot buy it. Because a man I do not trust could not get money from me on all the bonds in Christendom." Med citatet lader forfatteren allerede i bogens indledning forstå, at den "secret code of conduct", som i generationer lå til grund for J.P. Morgans investeringer, samtidig også afslører en veludviklet evne til at manipulere magten gennem private, sociale, racemæssige og religiøse forskelle: "Gentlemen Bankers" vigtigste kompetence var et skarpt blik for at vurdere mennesker på baggrund af alt muligt andet end økonomisk soliditet.

J. Pierpont Morgans relation til den tysk-jødiske bank, Kuhn, Loeb & Co., beskrives i bogen som gensidigt nøje afstemt og i en sådan grad stabilt, at det ikke tidligere er blevet tolket som en del af forklaringen på korrup-

tionen. Men Susie J. Pak sandsynliggør, gennem kortlægning af private relationer, sociale klubber, religiøse tilhørsforhold og banksyndikater, at gængs økonomisk logik om, at konkurrence selvregulerer markederne, ikke altid holder. For Morgans økonomiske beslutninger var sjældent alene styret efter finansiell optimering, men især også af f.eks. underliggende antisemitiske, race- og klassesdiskriminerende holdninger.

Selvom banken J.P. Morgan på daværende tidspunkt var drevet af "private bankers", der hæftede ubegrænset for finansielle engagementer, og dermed havde egeninteresse i at have indgående kendskab til sit netværk, formår bogen at fremvise, hvordan bankens økonomiske magt blev opretholdt gennem sociale fællesskaber – og ikke mindst gennem kynisk tilpassede adskillelser. Dermed kan vi som læsere måske bedre tolke økonomiske rationaler, er Susie J. Paks pointe. Men det står stadig åbent, om bogen tilfører noget til forståelse af kapitalismens væsen.

Afslutningen på J.P. Morgans tid som organiseret som "private partnership" begynder allerede med Pujo-høringerne. I 1940 organiserer banken sig som en egentlig virksomhed. Den private partnerstruktur opløses, efter at en række myndighedsreguleringer blev vedtaget i årtierne efter høringerne. Det betød, at bankens ledelse fik stadig sværere ved at navigere frit i de mange forskellige sociale sfærer, som den stadig forsøgte at kontrollere. Bankens tvetydige tunge afsløres oftere i den offentlige debat.

Selvom myndighedskrav i 1933, om adskilles af Commercial Banking og Investment Banking, konkret får mest direkte betydning for bankens fremtid, beskriver bogen, hvordan banken fortsat forsøger at afskærme "fremmede" sociale grupper og racers muligheder for indflydelse og kreditter. I mellemkrigstidens kaotiske politiske klima, økonomiske krak, nye love mod race-diskriminering og stormagternes oprustning, taler J.P. Morgan med to stemmer. En i det offentlige rum, og en anden i bankforretninger. Verden er, selv 1930'erne, blevet for kompleks for en "Gentlemen Banker".

I Pecora-høringerne i 1932, efter Wall Street-krakket i 1929, udtaler J. Pierpont Morgans søn, Jack Morgan, som et ekko af sin fars udtalelse fra tyve år tidligere under Pujo-høringerne: "A private banker's most valuable possession.....the result of years of fair and honorable dealing, and while it may be quickly lost, once lost cannot be restored for a long time, if ever." Måske kapitalismen alligevel bygger på mere end et frit marked?

Susie J. Pak: Gentlemen Bankers – The World of J.P. Morgan. Harvard University Press, maj 2013.

Joachim Katstrup